

Kilencednapi szokások/Szentcsalád-járás/

A szálláskereső Szentcsaládnak a kilencedét dec.15-24-ig tartottuk-mondotta az andocsi Tenta Rozi néni/1892/.E népszokás természetesen szinte minden somogyi faluban megtalálható,s számtalan ének,ima,litánia kerül elő gyűjtésünk során,melyek közül jó néhányat már közöltem 1975-ben megjelent kötetemben/Somogyi népköltészet,326-334.old./..A katolikus közösségi ájtatosságnak ez a gyakorlata nem régi keletű.Találkoztunk olyan faluban,ahol^{30-40-es} években kezdték meghonosítani.Máshol viszont megszűnőben van már.Egyes helyeken elszegényedett formában a templom falai közé szorult.Néhol azonban ma is él,és a rózsafüzér-társulat tagjai ének is vele,akik számtalan egyházi,félnépi-kántori énekeket,imákat mondtak el.Az un.apokrif/népi/imádsággal ezalkalommal nem éltek.Ez a szokás inkább az egyházi szervek és főleg a vallásos nyomdaközpontok, valamint ezek és a gyorsnyomdák által kiadott ponyvanyomtatványok révén kapott támogatást.

A szentcsalád-járás szöveges-énekes anyagából néhányat közlünk itt is.Tapasztalhatjuk,hogy akad közöttük olyan,ami kifejezetten erre az alkalomra íródott,de vannak olyanok is,amelyeket az alkalmi énekek közül használtak-válogattak ide/rokontémájuknál fogva/,vagy éppen az archaikus epikumok és lírai balladás énekek szövegeit énekeltek;különösen kedvelt volt a "szálláskereső"-motivummal foglalkozó típusok sok változata:Szállást kereső Mária,Szállást kereső Jézus,a Menekülő szentcsalád stb.Gyakran találkoztunk egyes búcsús-Mária-énekekkel is,amelyek aktualitásukat itt is jogosnak,idevalónak tartották.Ezekről bővebben még szólni fogunk az egyes műfaj-kategóriák általunk történt beosztások anyagával kapcsolatos megjegyzéseinkben.

Mint hogy a szokás igen elterjedt és közismert,e helyt csak éppen megemlítjük,hogy leggyakrabban a társulati tagok/de más búcsújárók és vallásos személyek is/ naponta más-más helyen,családnál gyakorolták a családjárását.Ez abban állt,hogy a Szentcsalád képét a rózsafüzér-fejedelem vezetésével a kereszttel és gyertyákkal elkészített,s szépen feldíszített asztalra tették,ahol e "magán-liturgikus" esemény folyt.A szokás lényegét illetően mindenütt hasonló volt,de mégis azt mondhatjuk,hogy szinte falvak szerint találunk oly mérvű változatokat,ami a ritus anyagában eltérést mutat.Ennek oka többféle lehet:pl.az ének és ima anyagok mennyiségének ismerete;a Szentcsalád-kultusz nagyjában egységes,de részleteinek sokrétű momentumainak egy-egy "kedveltebb" kihangsúlyozása;a helyi szakrális hagyomány és tudásanyag befolyásoló hatása stb.

A szentcsalád-járás "utolsó búcsúja"/másütt, pl. Buzsákon "bálja"/ Külső-Somogy falvaiban, így Torvajon is, Vizkeresztkor volt, s ilyenkor az alábbi éneket szokták közösen elénekelni: Szállást keres a Szentcsalád... Szeretettel járjuk a Szentcsalád útját... Ezek az énekek Tab-Torvaj-Andocs körzetében, egyébként a Kilencednapi járások alkalmával is elhangzottak; érdekes megemlíteni, hogy előző kötetünkben már közölt énekek Torvajról, Andocsról, Öreglacról, Sávolyról, Holládról stb. szép példáját mutatják annak a népi gyakorlatban (egyéb műfajoknál is ismert) jelenségnek, hogy a hivatalos, vagy félnépi és népi eredetű szövegek miként kontaminálódtak szövegileg, néha dallam szempontjából is. Az azonos szövegek más-más dallamra énekelt volta nem különösebben sajátos jelenség, hiszen az adott szövegeket néha olyan általuk ismert énekekkel látták el, amit ismertek és szótagszámban egyezést mutattak a különféle énekek-szövegek. Néhány tipikusan szentcsaládjáró éneknek-mint pl. a fent említett kettőnek is- egységes, állandó a dallama/l. kottás mellékletét/.

Mint már elébb említettük, mind a szentcsalád-járásnál, mind az egyéb vallásos ihletésű népszokásoknál, alkalmaztak olyan énekeket, imákat, amelyek egyéb alkalomhoz kötöttebbek inkább. Ezt a "lelki igényt" a legkülönbözőbb forrásokból merítették. Ezek felsorolása teljességgel lehetetlen most, csupán néhány kiadványról teszünk említést: Un. Társulati énekek/rózsafüzér/, Szentolvasó énekek és imák, Szűz Mária Virágos Kertje, Verses szentírások/Kiadó Hivatal, Eger/, Arany Korona, Betegek gyógyítója, Szerelmi Lángok, Szűz Mária dicsérete, Uj Orgonahangok, Égi Orgonavirágok, Szűz Mária Aranykoronája, s a legkülönböző címen megjelent több ezer példányban megjelent, főleg múlt századi ponyvanyomtatványok, búcsús füzetek. Ez utóbbiak anyagából más témáinknál is több darabot teszünk közzé, természetesen a teljesség igénye nélkül, hiszen nem feladata kötetünknek, hogy akár a vallásos ponyva-gyűjtésünk kb. háromezer oldalnyi anyagát, s magánoszalgjainkon lévő közel kétezer méternyi szakrális felvételeink idevonatkozó anyagait közzétegyük; igyekszünk azonban minél teljesebb képet adni az év minden ünnepének népi, egyházi liturgikus, valamint az újabb stílust képviselő és a több száz évre visszanyúló szerzemények gazdag anyagából minél többet bemutatni.

Lássuk tehát a szentcsalád-járás/kilencednapi szokások/ bőséges anyagából néhány Somogyban használt példát:

Beköszöntő ima

Ime elhoztam hozzátok a Szentcsalád képét, a Szüzanyát méhének áldott gyümölcsével, az Úr Jézussal és a Szüzanya szent jegyesét, Szent Józsefet.

Az ő áldásuk tér be e szentképpel e házba. Remélem, szívesen attok nekik szállást. Üdvözlégy Mária! És átadja a szentképeket!

Háziak fogadják-: Honnéd van az, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám, szerény hajlékomban tisztelhetem és nekik szállást adhatok?

/Más változatban/: Ó, de boldog vagyok, hogy a Szent családot hajlékomban tisztelhetem.

Könyörgés

Alázatal és legmélyeb buzgósággal Üdvözlünk ó Szent család, Jézus Mária, Szent József hálát adunk a teljes szentháromságnak egy Istennek, hogy itt szemlélhetjük felszentelt képedet, Óh bár az angyalok harsán nyelvvel bírhatnánk, hogy ezen hajlékban méltóképen áldhatnánk és magasztalhatnánk titeket, oh szent család, Jézus, Mária és szent József. Kérünk adjatok nekünk oly buzgó érzelmet szívémben értelmünkben, hogy szeresünk titeket, ad ránk áldásodat kis Jézus Mária szent József, áld meg mindanyunkat, akik most e hajlékba össze jöttünk, hogy titeket méltán tisztelhesünk, áld meg szent család ami családjainkat, és azokat is akik ezen az ájtatosságban részt nem vehetnek, mert a körülmények nem engedik. Áld meg oh szent család Jézus Mária szent József a siránkozó elmaradot szegény árvákat, akiknek már senki vigasztalójuk nincs sem anyjuk sem apjuk, gyászba borult fényes napjuk. Oh áld meg szent család Jézus Mária szent József a busz özvegyeket akiknek élettársuk a föld alatt nyugszik. Oda van minden boldogságuk, nincsen a számukra öröm, csak keserű ürm. Áld meg o szent család királainkat, főpásztorainkat lelki atyáinkat áld meg az egész kereszténységet, hogy dicsérje és magasztalja drága szent nevedet. Végre áld meg mindnyájunkat, enged oh szent család Jézus Mária és szent József, hogy az élet pályánkon tisztelhesünk, egykor veletek a Menyei boldogságban örvendezhesünk, a menyei harangszóra érdemesek lehetünk. Enged meg Ur Jézus Máriám és szent József. Amen.

/Más változat szerint, rövidebben/: Óh szentséges szent család, jöjjetek be mi melénk. Vigyétek fel a lelkünket a ragyogó mennyekbe, Tegyétek a szent háromság elébe. Hogy angyali karokkal dicsérjünk, imádjunk. És titeket óh, szent család színről-szinre A szent lélekkel zenghesünk mindnyájan szép glóriát; Általatok o szent család nyerjünk égi koronát. Dicsőség legyen Atyának, aki minket teremtett, Dicsőség legyen fiának, ki mi érettünk született, Dicsőség a szentléleknek, teljes szent háromságnak, Tisztelet a szüz Máriának, József pátriárkának. Üdvözlégy Jézusnak isteni szíve!

-Általában ez a beköszöntő ima/imák/, amit követ az ének; néhol azonban már a pitarban/ esetleg bent/ az ének köszöntésével kezdődik e házi áhitatos cselekmény. (2. énekpótlás)

Énekek

Szállástkereső a szent család.../ismert,s általunk is közölt szöveg/^{oo}
 Szent családnak oltára.../közöltük már gyűjteményes kötetünkben/^{oo}
 Ó,szent család köszönteni jöttünk/szintén közöltük/^{oo}.- A háziak néhol az
 alábbi sorokkal toldják meg a könyörgést,éneket mintegy válaszként:
 Ne menjetek ma máshova/Ne sirj tovább szüz Mária,/Szállásunkat mi meg-
 osztjuk,/Kis Jézuskát befogadjuk.

A család;esetenként együtt éneklik:
 Isten hozta,Isten hozta Mária tisztelőit,
 Dicsőséges szent nevének buzgó magasztalóit,
 Kérjük a szép szüz Máriát,
 Adja reánk szent áldását.

Mertek,kössünk Máriának szüz fejére koszorút,
 Öröme édesanyánknak mondjuk el az olvasót,
 Ékesítsük szép rózsákkal,
 Tiszta szivünk illatjával,
 Isten hozta,Isten hozta Mária tisztelőit.

Oh,most van-e olyan lélek,aki nem örvendezne,
 Szüz anyánknak,Máriának szép koszorút ne kötne,
 Vigadjatok szomorúak,
 Örvendjete bánatosak,
 Isten hozta... stb.

Édes anyánk szüz Mária!itt vannak te hiveid,
 Kérjed Jézust,szent fiadat,gyullassza fel sziveit,
 Hogy itt buzgón dicsérhessünk,
 Egykor mennyben szemlélhessünk.... stb.

-Ezt a szöveget a jó hírű Orosz István "szent ember" szerezte/aki-
 ről Bálint Sándor külön irást adott ki/.Ez a szöveg-ének megjelent a
 Társulati szent énekek c. kiadványban 1889-ben Rózsa Kálmán nyomdájában.
 Am megleltük egyéb ponyvanyomtatásban is;igy terjed el sok példányban
 megyénkben is/Bucsánszky kiadás,1869-ben Uj ének a társulat összejöve-
 telekor címjelöléssel;igy mind a rüzsafüzér összejövetelein,mind a szent-
 család-járaskor szokták énekelni/-Hasonló "átértékelő alkalmazással"
 együtt és más műfajoknál is találkozunk.

Más faluban más-más lefolyása volt a cselekmény kezdetének:először é-
 nekekkel kezdték , azután következett a tulajdonképpeni köszöntő formula.
 Ekkor közöljük a táskai Bra Józsefné/1929/ ~~álta~~ felvett éneket.

Szálláskérő Szentcsalád útra indultak,
 Kopogtatnak mihozzánk is a mi házukba,
 Ó,nyissuk ki sziveinket,
 Örömmel várjuk mi őket,
 Ó,jőjjetek,ó jőjjetek Mária ,József
 Készen van már a hejetek Mária,József,
 Örömmel elkészítettük,Mária,József,
 Fogadjátok szolgálatunk ,
 E csekél kis fáratcságunk,
 Magunkat nektek ejánjuk,Mária,József.

-"Az első varsszakot énekütük,mielőtt bementünk a házba.Mikor"meg-
 adták a hejjet",akkor énekütük a Készen van X már a hejetek...mi-
 kor má beértünk".

Az asztalon elhelyezett "kis oltár" körül az alábbi ének csendült fel:

Mária,im szent szivedhez hódulunk,
 És ezentul nyomdokodon járulunk,
 Mert ugy leszünk Jézus előtt kedvesek,
 És ez által menyországba részesek.

Ó,bün nélkül fogantatott szüz anya,
 A megtérő bünösök védasszonya,
 Engesztejjed szent fiadat minékünk,
 Kik tenálad menedéket kefesünk.

Már a Jézus Mária nevét mondassuk,
 Szánkban méznek édességét forgatjuk,
 Ó,nagy szentek minket el ne hagyjatok,
 Halálunkkor mimelletünk álljatok.
 Mondván,jőjj énhozzám fiam,leányom,
 Készen vár menyország és szép jutalom.

-Utána még más könyörgő,magasztaló éneket vagy imát szoktak
 mondani,amit -ha nem mindenki ismert- a vezető mondott,énekelt;
 rendszerint az,aki a képet vitte/e személy gyakorta a rózsafeje-
 delem volt/

A továbbiakban lássunk néhány,már a fogadó család házában el-
 hangzó énekeket.

5

6

Atya fiu és a Szentlélek Ur Isten,
Áldja meg ~~a~~ e háznak gazdáját mindenben,
Nyerjen egykor menyben/örök/ boldogságot,
A mért e szent képnek szállást adott.

Szent János apostol szép kegyes áldása
Szálljon alá ezen tisztességes házra,
Amint Jézussé szállt az apostolokra.
Ugy szálljon reánk is édes mindnyájunkra.

Az Ur Jézus Krisztus drága szent keresztje,
Legyen ezen háznak teteje, födele,
A három vasszege ajtaja, kilincse,
Hogy a gonosz sátán meg ne kísérthesse.

(?) *analóg példák?*

A megváltó Jézus tövis koronája
Legyen ezen háznak ajtajai zárja,
Négy evangélista álljon négy sarkára,
Legyen őrzője a szép szűz Mária.

Tehát a ki ezen házba akar jönni,
Jól meggondolja az, hogy kell itt belépni,
Dicsértessék a Jézus! így köszönj ember,
Száz napi búcsút nyersz mindörökké. Ámen.

-Ez a "Házi áldásra való ének" megjelent a Mária kert új énekkönyv c. ponyvában; Bp. - Ó-Buda, Bartalits Imre nyomása, 215. szám alatt. A népi gyakorlatban - mint már említettem - husszú énekkontaminációs változatokban sokfelé és sokféleképpen található; így pl. Öreglakon 1973-ban Androsics Imréné ¹⁹⁹² énekelte magnóra tíz strófával a Szeretettel járjuk kezdettel. - Elmondotta, hogy az éneket a századforduló utáni években, kislánykorában tanulta a Buzsák melletti "kisbúcsún" az un. Fehér-kápolnánál. E hely kegykápolnájának vonzásköre nem oly nagy mérvű, mint az andocsi, vagy a ságesdi búcsúé, de az ájtatos hivek a közeli falukból /Táska, Varjaskér, Tót/Somogy/szentpál, Öreglak, Kéthely/ jártak kápolna búcsújára.

-

Szentcsalád köszöntő

Köszöntjük a Szentcsaládot,
Mert megáldja a világot,
Szentcsalád légy örömünk,
Jóban, rosszban légy velünk.

Áldd meg minden ügyeinket,
Békében óh, nemzetinket,

6

Szentcsalád légy örömünk,
Jóban,rosszban légy velünk.

Szentcsaládnak ékessége,
Hozzád bennünket végy fel,
Szentcsalád..... stb.

Életünknek vig óráján,
Hogy ne ártson majd a sátán,
Szentcsalád légy örömünk,
Jóban,rosszban légy velünk.

Az éneket a Törökkoppányból Böhönyére került pap/Kokas/ hozta a negyvenes években. //Énekelték:Stanics Sándorné,Novot Katalin,1900, Tombor Jánosné,Dolbert Anna/1903/,Horváth Lajosné,Bakos Margit/1913/, Dolbert Ferencné,Speizer Rozália/1912/, Nagy Ilona/1922//. Utána az alábbi éneket-imát mondták:

Ó,édes Jézus kérünk,hogy áldd meg e házat,
Hogy legyen rajta az őrangyali vigyázat,
Szép szüz Mária,tekints le reánk,tisztelőidre,
Adj áldást,kérünk,az egybegyült seregedre.

-Ezek eléneklése után mondták a rózsafüzért/amelyek,közül utóbb közlünk részletet/;a rózsafüzér első tizedénél az alábbi éneket szokták énekelni:

Jertek ,köszöntsük meg a szép szüz Máriát,
Szentlélektől fogadá az ő szent fiát,
Üdvözlégy szép Szüzanyánk,mennyország gyöngye,
Üdvözlégy szüz Mária,Isten szülője.

-Második tizednél:

Szived alatt nyugszik az isteni gyermek,
Ugy mentél át tudatni Szent Erzsébetet,
Örvendetes Szüzanyánk,mennyország gyöngye,
Üdvözlégy szüz Mária,Isten szülője.

-Harmadik tizednél:

Rózsabimbós tavasz volt a te életed,
Amikor Betlehembe szent fiad szülted,
Örvendetes Szüzanyánk,mennyország gyöngye
Üdvözlégy szüz Mária..... stb.

Mint felkelő napot a hajnal bibora,
Ugy mutattad szent fiadat be a templomba,
Örvendetes..... stb.

7

8

Mint hervadó virágot a gyémánt harmat,
Ugy találta fel te is áldott fiadat,
Örvendtes Szüzanyánk, mennyország gyöngye,
Üdvözlégy szüz Mária, Isten szülője.

-

Az Isten hozott titeket ide mindnyájan,
Vegytek részt ez ájtatosságban, kívánom!

E mai este összegyülekezve vigadjunk,
Az Ur Jézusnak, szüz Máriának szolgáljunk,
Oh, édes Jézus, gyulazd fel a mi szivünket,
Hogy tiszta szívvél, lélekkel áldjunk tégedet.

Szép szüz Mária tekints reánk tisztelőidre,
Adj áldást, kérünk ez egybegyült seregedre.

Oh, Jézus, Jézus, oh, kegyelmes Jézus légy velünk,
Éneklésünket lelkünk üdvére add nekünk.

Szép szüz Mária néked is most felajánljuk
A mi szivünket drága szivedhez kapcsoljuk.

Oh szelíd Jézus, kérünk, hogy áldd meg e házat,
Legyen rajta mindig az angyali vigyázat. Amen.

-Ez a szöveg mind ima, mind énekk funkciót is teljesített, amit az is bizonyít/egyéb tapasztalataink bizonyossága mellett/, hogy a búcsús istóriás megadta a dallamot is: "Angyalok égben....".

Ugyancsak egy aprónyomtatványról került a somogyi szentcsalád-járó és rózsafüzér-társulati összejövetelek ájtatosságai közé ez az ének, amit Gitzi György/Kapuvár/ nyomtatott Bagó Márton és fia nyomdájában 1891-ben: Négy új ének a szüz Máriához és az édes Jézushoz c. kiadványában:

Jézus szent szívének buzgó imádói,
Mária szívének kedves gyermekei,
Jertek köszönteni, szívből magasztalni,
Jézus és Mária szent nevét dicsérni.

Dicsértessék Jézus Mária szent szíve,
Bűnös lelkeinknek üdvösség szerzője,
Légy te hivednek büntől megmentője,
Holtunk után lelkünk mennybe vezetője.

Adjad oh, Jézusunk, téged imádhassunk,
Szent társulatodban holtig megmaradjunk,
Moss meg szent véredben, rejts el szent szivedben
Jézus és Mária láthassunk mennyekben.

8

Miértünk szent szived keresztül szuratott,
Melyen hiveidnek mennybe ut juttatott,
Azért édes Jézus ébreszd sziveinket,
Hogy minél forróbban szeressünk tégedet.

Melyekért dicsőség legyen az Istennek,
Sok ezer tisztelet Jézus szent szivének,
Oh kegyes Jézusunk hallgass meg bennünket,
A te szent szivedbe rejtse el bűneinket.

-Ezt az éneket ezen felül ritkábban búcsúi ének~~ként~~ is szokták használni, de Jézus Szent Szive és Mária Szent Szive tiszteletére is, /amiről a megfelelő fejezetnél majd bővebben szólunk/.

A kilencednapi szokások énekanyagai között többféle litánia-típus is szerepel: Szent olvasóhoz, Jézus-Mária Szivéhez, Hétfájdalmú stb. A ^{nemesvidi} ~~rapsonyi~~ Hári Margit/1913/ kézírásos füzetében az alábbi szerepel:

Litánia a Szent családnak

Uram irgalmazz nekünk,
Krisztus kegyelmezz nekünk,
Krisztus hallgass meg minket,
Mennybéli Atyaisten-irgalmazz nekünk.
Szentlélek Uristen,
Szentháromság, egy Isten-irgalmazz nekünk.
Szent József jegyese-Könyörögj érettünk,
Ki Jézust a Szentlélek által méhedbe fogadtál,
Kivel te József Betlehembe mentél,
Ki istállóba kegyelemre voltál elszállásolva,
Ki betlehemi istállóba Jézust szülted,

-
Jézus Mária, Szent József,
Isten báránya, ki elveszed a világ bűneit-
Kegyelmezz nekünk.

Isten báránya, ki elveszed a világ bűneit-
Hallgass meg minket.

Krisztus hallgass meg minket,

Uram irgalmazz nekünk,

Uram hallgass meg könyörgésünket,

És a mi kiáltásunk jusson elődbe. Amen

-A továbbiakban gyakorta hangzanak el még: Üdvözlégy Jézusnak isteni szive/És Atya Istennek benne telt kedve,/Jézus szive áldj meg minket Fogadd magadhoz szivünket... stb.; továbbá?

Jertek ide Jézus szívét imádniOh, hallgasd meg édes Jézus a mi buzgó kérésünk....Mind elődbe járulunk szüz Mária...Van egy gyönyörű kert,gyémánt az ajtaja stb.kezdetű énekeket,illetve az ún. "kiszorult" egyházi és alkalmi énekeket.

Nem ritka az sem,hogy a szentcsalád-járáskor,valamint a rózsafüzér összejöveteleken elhangzanak a középkori eredetű "szálláskeresés" és a "Szentcsalád menekülés" motivumának új keletű ének-szöveg szerzeményei is.Ezt mi nem tarjuk különösebbnek,nem idevalónak, hiszen a jól ismert népi asszociáció révén természetes ez a téma-kapcsolat,mivel a Szentcsalád fogalma itt is,ott is aktuális érzelmi,témabéli,hitbéli szinonimát^a talál,s a hívő számára közömbös,hogy hol fejezi ki,hol mondja el lelki megnyugvására a számára aktuális éneket.Igy hangzik el gyakorta a számtalan formában felvett és ponyvanyomtatványokon megjelent sok-sok egyiptomi menekülésről szóló ének.Az alantit^{Énekek Könyve} Dani Julia turi lakós adta ki"Szent énekek Szüz Mária egyiptomi futásáról":

Szüz Mária a szent fiát ölébe tartja,
Kéri tőle a szent József,de ő nem adja,
Add ide hát kegyes anya,szép szüz Mária,
Hadd vegyem a karjaimba,drága szüz anya.

Egyiptom földére kell menni,jaj,mert Heródes
Meg akarja ölni az én szép szerelmemet,
A szent család utra indul a nagy éjszakán,
A mennyei szent angyalok őt vigasztalván.

Szüz Mária a szent fiát tevé pólyába,
A szent József mellette áll nagy szomorkodva,
Mert az angyal jelentette:fuss Egyiptomba.,
Mert Heródes keresteti a katonákkal.

Elindultak mind a hárman a nagy éjszakán,
Rajta is volt mindenféle a szamarhátán,
De nem tudták,merre mennek a nagy éjszakán,
De az angyal elvezette egész Golgothán.

Elűtötte tizenkettőt a nagy éjszaka,
Szüz Mária nagy zokogva a holmit pakolja,
Szent József meg a szamarát csak oda vonja,
Ülj föl drága szép szüz anya szamar hátára.

Ne keseregj szüz Mária a kis Jézussal,
Mert szent József rendeltetett pártfogásodra,
Az éjszakán siessetek a kis Jézussal,
Hogy beérhessetek ti majd Egyiptomba.

Angyal vagyok, jót hirdetek, ne is féljeteK,
Ti szent család, kis Jézuskám Isten veletek,
Heródes tartományiban a kisdedeket
Kardra öli a Jézusért ő mindezeket.

Ha kis Jézus köztük volna, ő is meghalna,
De az Isten nem engedte, angyal mondotta,
Szentséges szép szüz Mária, fuss Egyiptomba,
Meg ne öljk a kis Jézust a nagy éjszaka.

A mint mentek, nagyon féltek a nagy pusztába,
Mig csak be nem érkezhettek Galileába.
A drága szüz vigasztalja a szent Józsefet,
Ne félj kedves szent Józsefem, itt az Istened.

Elhagyták a hazájukat, rokonaikat,
De a szent szüz siratgatta mindig azokat,
De még jobban siratgatta a kis Jézuskát,
Mert a nagy hideg miatt védte szent fiát.

Ne siránkozz, ne szomorkodj szép szüz Mária,
Mert az Isten nem hagy minket a nagy utunkba,
Mert velünk az Isten fia, édes Jézuska,
Aki segít és oltalmaz a nagy utunkban.

Gyerünk, gyerünk, mégis menjünk, óh szent Józsefem,
Mert a szent magzat sirdogál a kebelemen,
Ne sirj, ne sirj, szent magzatom, édes Jézuskám,
Már beértünk Egyiptomba, csak te aludjál. Amen.

~~E~~ naiv istóriás-ének hangszalagon lévő többféle variánsaiból még idézhetnénk, de ezt a "menekülés"-keresés" motívum fejezeteinél tárgyaljuk bővebben ~~mint ahogy~~ A szállástkereső Szentcsalád kilencedének is mondják meggyénkben a szóban forgó szokást, közöljük a buszáki "Futurás" Balogh Lajosnétól/1936/ felvett Szálláskereső Jézus líra ^{legenda} balladájának énekét, amit a rózsafüzér-társulati összejöveteleken és a családjárás alkalmával is szoktak énekelni:

Mikor az Ur Jézus/Krisztus e földön járt,
Jeruzsálem városban / szállást ő nem talált,
Elméne egy házhoz / vendégfogadóba,
Adjisten jó estét / neked édes uram.

Hogy ha adnál szállást / a Jézus Krisztusnak,
A Jézus Krisztusnak / az ő érdemijér,
Nem adhatok szállást / a Jézus Krisztusnak,
Mer sok vendégem lesz / nemes, nemtelenek.

Nemes nemből valók/nemes, nemtelenek,
 Nem adhatok szállást/az Ur Jézus Krisztusnak,
 Mert sok vendégem lesz/nemes, nemtelenek,
 Akik a Jézusból/nagy csufot üznének.

Menj el, Péter, menj el/a város végére,
 Ott lakik egy asszony/szegény özvegyasszony,
 Szegény özvegyasszony/Veronika asszony.

Hogy ha adnál szállást/a Jézus Krisztusnak, Aggyisten jó estét/Veronika asszony.
 Mér ne adnék szállást/a Jézus Krisztusnak,
 A Jézus Krisztusnak/az ő érdemjér,
 Van nékem is házam/három vetett ágyam.

Amejikkebe tetcik/Jézus abba fekszik,
 A fejénál fölkel/aranyos napsugár,
 A lábánál fölkel/a fényes holdvilág,
 Aki úgy tündöklék/meglátja világát.

Azért apák, anyák/jól gondoskodjatok,
 Fijatok, lányatok/jóra tanítsátok,
 Hogy elnyerhessétek/mennyben koronátok.

-Azt tapasztaltuk, hogy a kilencednapi szokások anyaga többretegű folklorisztikai alkotásokból áll; találunk közöttük búcsús, vándor-
 énekesek, kántorok, "kódisos" által terjesztett istóriás szerzeményeket
 amelyek legtöbbjét népkönyvekben, ponyvanyomtatványokban meg is je-
 lentettek, s amelyeket a sokadalmak alkalmával elő is adtak, Ezek a
 nép értelmesebb énekese legott meg is tanult, illetve a nyomtatott
 példányt hazavive -gyakran, mint előénekes, búcsúvezető, társulati
 tag-gyakorolta és közösségének meg is tanította. Erre gyakori pél-
 dáink vannak egyéb szakrális énekek, szövegek kapcsán is. Az utóbbi
 "menekülésre" és "szálláskeresés" archaikusabb motívumára épült é-
 nek már szoros kapcsolatot tart a legrégebb énekváltozatokkal. Ezek
 részletesebb tárgyalására később térünk ki a Szálláskereső Jézus,
 A szálláskereső Mária, s a Szentcsalád menekülése népi és apokrif
 alkotások tárgyalásánál. Hogy mégis mért kerültek így össze ezek
 az új keletű és középkori/sőt egyes változatok az azt megelőző
 korból/ énekformák, azt azzal a kézenfekvő vallásos szokásrend-
 del és ünnepköri kapcsolattal is magyarázhatjuk, amit a karácsony
 vonzasköre jelent: Mária szülőanya tisztelete, a Jézus-várás öröme,
 s egyáltalán a Krisztus-család iránti hagyomány szerete. Az egész
 szentcsalád-járást mintegy karácsonyi "ráhangolásnak" is tekint-
 hetjük, melynek lelki tápláló forrása részben biblikus vonatko-
 zású, részben apokrif eredetű hagyományokon nyugszik. E témának

teljes értékű tudományos elemzése nem feladata kötetünknek, azonban néhány jeles kutató-elődünk munkái alkodására még utalni fogok a Szálláskeresés legendakörénél. Elsőben is Kriza Ildikó summázó összefoglalására⁰⁰, Bálint Sándor és Dömötör Tekla és mások fejtegetéseire, akiknek véleménye egybehangzónak tűnik saját kutatásunk eredményeivel. E témával foglalkozó fejezetünkben természetesen nem tudjuk minden gyűjtésünket publikálni, mert ehhez külön kötet kellene. Ugyiszintén el kell tekintenie az érdeklődőnek attól is, hogy a szentcsalád-járás teljes cselekményét leírjuk/annál is inkább, mert ez ~~egy vélemény~~ nemcsak megyénkben közismert, de az ország egész területén.

Végére már csak egyetlen ^{éneket és} záróimából közlünk részleteket:

Engedelmet kérek a házi gazdától, hogy ne sajnálja a házat a Jézus anyjától, hogy ne sajnálja házat ezen társaságtól, mert jutalmat nyer érte a mennyei atyától. Oh mennyi atyánk, áld meg ezt a házat, a kik imádkozunk benne....áld meg oh szűz anyám rebegő nyelvemet, hogy én elmondhassam szép köszöntésemet....Édes szűz Mária őrizd ezt a házat...Adjon az édes Jézuskám az egész társaságnak erőt, egészséget, békességet, egyességet, hogy kereshessük mindnyájan az örök üdvösséget.. szűz anya Mária esedezzen miérettünk szegény bűnösökért most és mind örökkön örökké, amen.

Elvégeztük immár a szent imát,
Te tiszteltödre, ó, szent család,
Ó, szentcsalád ime esdve kérünk,
Hallgasd meg imánk és éneklésünk.

Annak emlékére, ó, szent József,
Hordozzuk mi a szentcsalád-képet,
Midőn ti egykoron Betlehembe,
Szállást Máriával nem leltetek.

Áldd meg, ó, szentcsalád mindazokat,
Akik befogadtak hajlékukba,
Áldd meg azokat is, ó, szentcsalád,
Akik velünk zöngtek buzgó imát.

Végre, ó, szentcsalád, minnyájunkra,
Szálljon égből áldásod harmatja,
Veled örvendezni nagy boldogság,
Jézus, Mária, József, ó, szentcsalád.

Hogy halálunk után az ggekbe
Láthassunk tikteket színről-szinre,
És ott a mennyei angyalokkal
Glóriát zenghessünk egy csokorban.

"Akkor a végén fölálltunk és ezzel búcsúztunk"-
Áldj meg minket szüz Mária, égi rózsaszál,
Áldd meg tisztellő népedet, mely oltárod előtt áll,
Szerelmednek rózsalánca, fűzzön minet egy bokorba,
szép koszorúba, Te légy ezen koszorúnak ragyogó gyöngye,
Ragyogjon ránk tisztaságos tündöklő aranyfényre.

Uram, hallgasd meg a mi könyörgésünket és kiáltásunk jusson elődbe.

Csurgó, Gáspár Józsefné, Horváth Katalin, 1900

A szentcsalád-járás ének anyának sorrendje Torvejon.

Beköszöntő:

Szállást keres a Szentcsalád,
De senki sincs, ki hejjet ad,
Nincsen, aki befogadja,
Őt, ki égnek-földnek Ura.

Az idő már későre jár,
A madár is fészkére száll,
Csak a szent Szüz jár hiábo,
Betlehemnek városábo.

Legalább ti jó emberek,
Fogadjátok e kisdedet,
Házatokra boldogság száll,
Ha betér az égi kiráj.

-
Házbeliek éneke:
Ne sirj tovább szüz Mária,
Ne menejetez ma máshova,
Szállásunkat mi megosztjuk,
Kis Jézuskát befogadjuk.

-Adjon-

Esti énekek:
Adjon Isten jó éjcekát,
Küldje hozzánk őrangyalát,
Terjessze ránk szent áldását,
Köszöntjük a szüz Máriát,
Vele együtt a szent fiát.
Jézus szent neve legyen velünk örömünkre!

-
Ime eltűnt a fényes nap,
Felkel-e még nekünk holnap,
Még számadásom nem egész,
Nem vagyok még az utra kész.

Ime, sötétbe maradok,
Jőjjetek elő csillagok,
Bagyogjatok élő tüzek,
Dicsőült mennyei szentek.

Ó, te is őrző angyalom,
Dalold tovább csendes dalom,
Míg a testem nyugosztalom,
Légy mellettem oltalmazóm
-/imaként is funkcionált/-
-

Ó, Jézus, Jézus, Ó, kegyes Jézus,
légy velünk.
Könyörgünk néked, szent békességet,
adj nekünk.

Ha a bűn éget, ha ver az élet
vihara.
Csillagunk éjben, segít veszéjben
Mária.

Mária őre, hű kísérője,
Szent József,
A betegágyánál és a végóránál,
védelmezz.

Ha erőnk nincsen, példátok kincsem,
Szentcsalád,
Ma szívünk tiszta, megnyílik majd a
mennysország.

-
Szálláskereső Szentcsalád éneke.
/A gazdag kovács vak lánya/
Egek kirájnéja,
Magyarország csillaga/Mennyország.../
Oh fényes csillag /ó a.... /
A szép szűz Mária.

Bujdosik Mária
Sűrű siralmába,
Keserü nyughejét/Keresi.../Vak, kezetlen lánya,
Sehol nem találja.

Szent József s Mária
Nagy utra indultak,
Betlehem városban
Szállást nem találtak.
Látták szüz Máriát,
Szülő állapotát,
Menj el szüz Mária,
Nem adhatunk szállást.

Sir a szüz Mária,
Szive fájdalmába,
Hogy hol lesz szállása
A zord éjszakába.

Közel volt az idő,
A szülés órája,
Hol fog megszületni
A világ Megváltója.

Bemegyén Mária
Egy kovács házába,
Sirt a szüz Mária,
A kovácsnak mondja:

Hallod-e te kovács!
Ki nagy-gazdag vala,
Adjál nékem szállást,
Csak egy éjszakára.

Nem adhatok szállást,
Mer sok vendégem van,
Az én szép szobáim

Mind el van foglalva.
De a kovácsnak egy
Vak, kezetlen lánya,
Máriának mondja,
Menj az istállóba.

Nem messze van ide
A rongyos istálló,
Betlehemi utba,
Ott meg is nyughatol.

A kovács vak lánya
Róla gondoskodik,
Jól tudom magamról,
Ápolás jól esik.

El is ment Mária
A rongyos istállóba,
Megszülte szent fiát
Szalmán a jászolban,
Mária könnyei
Hulltak Jézuskára.

Odament a leány,
Gazdag kovács lánya,
Rongyos istállóba,
Mária meglátta.

Mondja szüz Mária
A nyomorult lánynak,
Hajoj le leányom,
Vedd fel szent fiamat.

Lehajolnék hozzá,
Fájdalom, nem látom,
Kezemmel szent fiad,
Felvenni nem tudom.

És lehajolt a lány,
Kinyiltak szemei,

Kinyultak kezei
Jézuskát felvenni.
Ó, csodák, csodája,
Kovácsnak vak lánya,
Kinyujtja két kezit,
Mária szavára.

Lehajolt Jézusért,
Lett szemevilága,
Kezébe tündöklött
Világ Megváltója.

Hazatér a leány
Vigan nagy örömmel,
Kis Jézust láthatta,
Lett szemevilága.

Igy szállítja atyját,
Meg az édesanyját:
Látták a szememim
Ártatlan Jézuskát.

Ugy van édesapám,
Te nagy-gazdag kovács,
Szüz Máriának
Te nem adtál szállást.

Jaj, ha tudtam, hogy ő
Az Istennek anyja,
Aadtam volna szállást
A legszebb szobámba.
Én feküdtem volna
Hideg istállóba,
Mint a szüz Mária,
Ártatlan Jézuska.

Mert a szüz Mária
Tett ő ojjan csodát,
Meggyógyította a
Kovács vak leányát.

Szentcsalád-énekek:

Jőjjetek mindnyájan magy^arok imára,
Most a Szentcsaládot kérjük utoljára,
Oh, szüz Mária és hites társa,
Szent József, népünknek~~é~~ legyetk oltalma.

Istenháza nekünk a szép szüz Mária,
És a Szentcsaládnak Szent József az atyja,
Oh szüz Mária..... stb.

A magyar gyerekeknek egyre legyen kedve,
Engedelmességre, úgy, mint Jézus tette,
Oh szüz Mária és hites társa,
Szent József, népünknek legyetk oltalma.

-
Köszöntjük a Szentcsaládot,
Mert megáldá a világot,
Szentcsalád légy örömünk,
Jóban, rosszában légy velünk.

Áldd meg minden ügyeinket,
Békében óvd nemzetünket,
Szentcsalád..... stb.

Családoknak ékessége,
Áldj meg minket, hozzánk térj be,
Szentcsalád..... stb.

Jézus, Mária, Szent József,
Szent hitünkben tarts meg minket,
Szentcsalád.....stb.

-
Van-e aki nem szereti a szüz Máriát,
Midőn hozzáik így intézi anyai szavát:
Mindnyájan énhozzám jőjjetek,
Letörölni bánatos könnyeteket.

Jőjjön hozzám bánatos, özvegy és árva,
Itt van a kegyes Szüzanya, megvigasztalja,
Mindnyájan..... stb.

Jőjjön hozzám, kit régen a betegség csigáz,
Ölelje át könnyes szemmel a Szüznek lábát,
Mindnyájan..... stb.

-

Szentcsalád éneke és fohásza:

Szentcsaládnak oltára
Itt áll előttünk.
Rajta Istenbáránya,
Ki meghalt értünk,
Isten veled, elmegyünk,
Drága Szentcsalád,
Magos mennyből áldásod
Árazd mireánk.

Mennyországunk ajtaja,
Hogy be volt zárva,
Ez az áldott Szentcsalád
Már kinyitotta.
Isten veled, elmegyünk
Drága Szentcsalád,
Magos mennyből áldásod
Szájjon mireánk.

Szentcsaládnak oltára,
Ujra eljön az,
Akkor itt imádkozunk,
Áldásod ránk add,
Isten veled, elmegyünk
Drága Szentcsalád,
Halálunknak óráján
Te légy pártonánk.

Ó, Szentcsalád tehozzád,
Egy a fohászunk:
Holtunk után lelkünket
Tereád bizzuk,
Vigyetek fel bennünket
A szép mennyországban
Ültessetek bennünket
Isten jobbára. Ámen.

-

Üdvözlő énekek:

Örvendezzünk, mert ma van a Szentcsalád napja,
Máma tért be a Szentcsalád hajlékomba,
Örvend az ég velünk együtt, aleluja!
Üdvözlégy kis Jézusunk édesanyja.

Üdvözöllek, ó, Szentcsalád benneteket örömbe,
Nem tudom, hogy köszöntselek,
Szívem, lelkem nektek ajánlom örökre,
Holtom után vigyetek fel a mennybe.

Ó, legszentebb, örökké áldott Szentcsalád,
Eléd rakjuk bus szivünknek sóhaját,
Esdekelve kérünk, hallgasd meg kérésünket,
Testi, lelki kártól óvj meg bennünket.

Családunknak nyerj Istentől békességet,
Gyermekeknek szülők iránt szeretet,
Téritsd meg a bűnösöket, ó, Szentcsalád,
Hogy ők is elnyerjék lelkük nyugalmát.

Üdvözölünk, ó, Szentcsalád mindörökre,
Hogy méltón végezhessek e kilencedet,
Tartsd meg kérünk, csoportunkat egészségbe,
Holtunk után lehessünk fönt az égbe.

Buzgó szívvel felajánjuk imáinkat,
Órizd meg az ellenségtől szép hazánkat,
/Visszhangozzék Kárpátok bérce és Adria,
Szentcsalád, ó nevedet magasztaljuk/

Szentcsalád búcsúénekek:

Szeretettel járjuk a Szentcsalád utját,
Hogy megvigasztaljuk szentséges Szüzanyánk,
Szentcsaláddal jöttünk e megbékélt házba,
Hogy áldását kérjük minden lakójára.

Ha az ut elfáradt és kihal az ének,
Ki ad akkor vigaszt a falu népének,
Te majd drága szent Szüz, kinek képét hozzuk,
Imádságból fűzzük feléd a koszorút.

Óvj, erősíts minket, mikor erre járunk,
Töröld le könnyünket, mindent szánunk-bánunk,
Elhagyjuk a vétket és jobb utra térünk,
Csak ne hagyj el minket, esedezve kérünk.

Mi is erre járunk, de nem elhagyttal,
Itt is rád találunk hazánk védasszonya.

-
Szentcsaládnak oltára itt áll előttünk,
Rajta istenbáránya, ki meghalt értünk,
Isten veled, elmegyünk drága Szentcsalád,
Magas mennyből áldást áldozd mireánk.

Mennyországna ajtajak~~ak~~ hogy be volt zárva,
Ez az áldott Szentcsalád már kinyitotta,
Isten veled, elmegyünk drága Szentcsalád,
Magas mennyből áldását áldozd mireánk.

Szentcsaládnak oltára újra eljön az,
Akik itt imádkozunk, áldásod add ránk,
Isten veled, elmegyünk, drága Szentcsalád,
Halálunk végóráján te légy pátronánk.

Torvaj, Kottán Józsefné, 1903.

Te vagy erónk és oltalmunk,
Isten előtt légy szószólónk,
Szent trónodból nézz le reánk,
Mária, kedves jó anyánk.

Eljött hozzád a bus árva,
És zokog az özvegy anya,
Szende szelíd szép ibolya,
Mennysországnak királynéja.

Mert könny ragyog a szemünkben,
Bánat honol a szivekben,
Összetett kezekkel kérnek,
És hozzád így esedeznek.

Mária, viselj gondot ránk,
Nézz irgalmas szemmel reánk,
Te vagy az árváknak anyja,
Légy szívünk vigasztalója.

Oltárodhoz meborulunk,
Képed előtt térdet hajtunk,
Kérünk, áldd meg vendégidet,
A te hű tiszteelőidet.

Oh, de örül szívünk, lelkünk,
Ha buzgó éneket zengünk,
Égben nyíló szép virágszál,
Kérünk, értünk virágozzál.

Alúzatással téged kérünk,
Szent fiadnál szólj érettünk,
Ajánlj minket kegyelmébe,
Vezessen minket a mennybe.

A fenti énekeket tartalmazó hiányos és összefűzött kiadvány a 30. példal-
lon ezzel az énekkel fejeződött be. Az egri nyomda által kiadott füzet
ugyanazon formátumú és feltehetően olyan terjedelmű lehetett eredetileg,
mint kb. a "Szent Ferencz élete és csodatettei"/Képek a verses Szentiaás-
ból/ és a "Nem halt meg ő csak aluszik" c. Varga-féle gyászénekek kia-
dásai stb. De említhetnénk a már részben közölt énekeivel a "A legujabb
Énekfűzér búcsú alkalma" című szintén egri kiadványt, melynek tartalma
az alábbi kezdetű énekekből áll: Gábrriel arkangyal....A váczi templom aj-
taja....Zöldelő virágszál....Oh, bűnös mért nem sírsz....Hálát adunk te-
neked....és végül a Búcsúzó ének/Rakt.sz.90./-

A fenti éneket lásd még Molnár Orgona Hangok c. összeállításában/800.old/.
A következő ismert ének a ponyvakiadásban a Szent keresztnek violája címen jelent meg:

Szent keresztnek violája,
Bűnös lelkünk pálmaága,
Téged jöttünk köszönteni,
Tiszta szivből üdvözlani.

Vesd ránk kegyes szemeidet,
Fogadj el, mint hiveidet,
Óh, szerelmes nagy Istenünk,
Bocsásd meg, amit vétettünk.

Szűz Mária, édes Anyánk,
Légy szószó lónk és pátronánk,
Fogad el szent palástodba,
Végy be dicső országodba.

Szent keresztnek a rózsája,
Bűnös lelkünk drága fája,
Az Ur Jézus meghalt rajta,
Ki a bűnöst megváltotta.

A szent kereszt templomba,
Virágzik, mint aranyalma,
Az Ur Jézus drága teste,
Szent keresztre volt függesztve.

Akik ide hozzád jöttünk,
Téged térdenállva kérünk,
Hogy tégedet megláthatnánk,
Egykor mennyben imádkozhatnánk.

A további folytatásként olvasható Köszöntő ének címen a ma is legnépszerűbb ének, amit más helyen már közöltünk teljes változat-szöveggel és dallammal együtt; szinte minden somogyi faluban tudják és énekelik ma is.

Ugyancsak kedvelt éneke volt az alábbi ének, aminek a klérus-szerző-szerkesztő az alábbi címet adta: Köszöntő ének a szentkúti Szüzanyához.

Téged jöttünk köszönteni,
Méltóztassál meghallgatni,
Oh, Szentkúti fényes csillaga,
Üdvözlégy szép szűz Mária.

Itt tündökölsz ez oltáron,
Mint a harmat a rózsákon,
Boldogságos szűz Mária,
Légy hiveid pártfogója.

Szent keresztnek gyászos kertje,
Szűz Mária gyömolcsőse,
Oly szép gyümölcs függött rajta,
Ki a bűnöst megváltotta.

Szűz Mária édes anyánk,
Magas mennyből tekints le ránk,
Fogadd el a kérésünket,
Bocsásd meg a bűneinket.

Szűz Mária magas mennyben,
Szent angyalok seregében,
A szent fiát csókolgatja,
Bűnösökért vigasztalja.
Bocsásd meg a bűneinket,
Akik ide gyülekeztek,
Fogadd el az imádságunk,
Vedd kedvesen fáradságunk. Amen.

- -

Végy minket is kegyelmedbe,
Te vigasztalj az életben,
Oh, szentkúti szűz Mária,
Add áldásod mindnyájunkra.

Hozzád jöttünk nagy örömmel,
Örvendetes szerelmeddel,
Mennyországunk violája,
Oh, Szentkúti fényes csillaga.

Leszállt hozzá szüz Mária,
Egy gyönyörű égi hanggal,
Zengjed, Ave szüz Mária,
Bünbánóknak édes anyja,
Én vagyok az égi anyád,
Szeplőtelen fogantatás.

Ez a hely itt szent fog lenni,
Kősziklából viz fog jönni,
Itt a betegek gyógyulnak,
Vakok, némák szállást kapnak,
Én vagyok az Isen anyja.
Szeplőtelen szüz Mária. Amen.

- - -

Közelebb, közelebb, Uram hozzád,
Boldogan ölelem kereszted át,
Édes lesz az nekem,
Hisz te emelsz ezen,
Mind közelebb hozzád én Istenem.

Repeső szárnyakon, felhőkön át,
A csillagok felett föl, föl hozzád,
Kebleden a helyem,
Oh, emeld a szívem,
Mind.....stb.

Jézssom, Jézusom, jőjj el hozzám,
Hallgasd meg óh, Uram, az én imám,
Ha szívemben leszel,
Azt mondom majd szépen:
Közelebb Jézusom vagyok hozzád.

Fogd meg gyenge kezem, óh Krisztusom,
Nem esem el többé azt jól tudom,
Mert te vagy az erő,
Én Istent kereső:
Felleljek tégedet, én Istenem

Milliók keresnek porba hullva,
Milliók áldanak leborulva,
Én is mint gyermekedem,
Keresem szent szived,
Nyisd meg azt énnékem, jó Istenem.

Ha majd hívzs, óh Uram, gykor hozzád,
Mint testvér repüljek földről hozzád,
Hogy a szent sziveden,
Lelkem megpihenjen,
Örökre ,óh közel, legyek hozzád.

A következő oldalon lévő Ének a barlangbál c. éneket máshol már bő-
vebben megtaláltuk:

A kis harang szépen szól: éppen dél vala,

Lent ezreknek ajkán zeng az

Urangyala...stn^b /itt 3 strófával/

A bölcsős gyermekek, bölcsős csecsemőcskék,
Mikor ők pihennek, nohanagyon gyöngék, á
De mikor alszanak, szépen mosolyognak,
Őrző angyalokkal szépen vigadoznak.

Ringass el minket is aranyos bölcsőben,
Altass el minket is drága szent szivedben,
Majd ha üt az óra az örök álmra,
Veleg együtt álljunk mi is egy bokorba!

-A Gábrriel-jelenés témája a régebbi népelemek kedvelt naivul bájos témája még megtalálható szinte minden múlt századi énekeskönyvben. Ezek a szövegek sokfélék, s rendszerint Szűz Máriának jelenik meg bennük az arkangyal; ezeket a szövegeket az egyház is jóváhagyta/bár a legújabb kiadásba be nem vette/:lásd Orgonahangok, Orgona Virágok, Nép-Énektár, Ének és Imakönyv stb.-A ponyvákön megjelentekben már nemcsak a Megváltó Anyjának/itt csak álmában/jelenik meg Gábor angyal, hanem Mária anyjának, Szent Annának is.

Az összefűzött, hiányos füzetekből álló-lapok 19. oldalán kezdődik az Ének a barlangnál c. lourdesi csoportba tartozó ma már ritkábban hallható ének, bár a segedi búcsún egy kisfiútól hallottam 1979-ben⁰⁰.

Nézzünk égremjön Mária,
Itt van a kegyelemóra-
Szól a mennyország harangja,
Üdvözlégyszép szűz Mária,
Üdvözlégyszent Anna kincse,
Lourdesi szűz, egek gyöngye.

Basamelli barlang völgye,
Mennyei fényel van tele,
Ott ragyog az Isten anyja,
Szivünk ragyogó csillaga,
Szól a mennyország harangja,
Leszállt a szép szűz Mária,
Üdvözlégyszépség..... stb.

Megy sietve kis Bernadet,
Szent olvasót, imát rebeg,
Elváltozott drága arca,
Vigadoz az angyalokkal,
Szeplőtelen szűz Mária,
Bünbánóknak édesanyja.

Mondja a Szűz Bernadetnek,
Lépjél most hozzám közelebb,
Egy nagy titok téged illet,

Mennyországban készen helyed,
Égi anyám szűz Mária,
Vigyél veled Jézus anyja.
Óh, te szép nő, drága alak,
Kisded szíveddel magasztallak,
Mond meg nékem szent nevedet,
Hogy szivemből köszöntselek,
Én vagyok az égi anyád,
Szeplőtelen fogantatás.

Kedves anyám, égi virág,
Hadd ismerjen ez a világ,
Virágozzon a vadrózsa,
Mert te vagy a szűz Mária.
Szeplőtelen fogantatás,
Magasztaljon egész világ.
Eltűnt a fényes látomás,
Kis Bernadet csak sirdogált,
Jaj, de szép vált ez az alak,
Kit a szivem mindig óhajt.
Ez volt az arany rózsa,
Szeplőtelen szűz Mária.
Másnap ismét elsietett,
Kis Bernadet barlanghoz ment,
Arany sugar körül fogta,
Buzgó imáját mondta,
Jójj el, jójj el szűz Mária,
Bünbánóknak édesanyja.

Tehoz zád fordulok fájdalmas szüzanya,
Jójj segítségemre oh, szép szüz Mária.... stb.

E sok versszakkal közzétett búcsús füzet szövegének eleje/a további strófák pedig adaptációs formában/ a Molnár József neves kántor-szerző által összeállított és ~~egyik~~ legnépszerűbb két nagykötetében is megvannak/Hamvazószerdai, ill. farsangi énekként/:Égi Orgona Virágok, és Orgonahangok; ezek azonban lényegesen rövidebb formák.

Elterjedt volt e sorozatnak több folytatólagos kiadvány-füzete.

Legujabb énekfüzér búcsúk alkalmára. Egri ny. Rt. - Rkt. sz. 90. -
A füzet első énekét közöljük csupán, mivel a többi azonos az említett másik füzet énekanyagával? bár ezt a "szerzett" éneket is kiadták egyes istóriásk is/bizonyos átdolgozással/.

Gábrriel arkanygal leszállott a földre,
Mint a piros hajnal mennyei nagy fénybe,
Veri a cziterát, zengi a szép fohászt,
Ezzel vigasztalja dicsőült szent Annát.

Hamuszinü szárnyát egekre terjeszti,
Gyönyörü orcáját a földre függeszti,
Égszinü palástban, rózsaszin ruhában,
Leszállott Gábrriel Názáret városban.

Szent Anna asszony ülven az ő székén,
Szive örül nagyon isteni gyümölcsén,
Lábával rindatja, szájával ezt mondja,
Aludj el, aludj el, egek királynéja!

Az aranybölcsőben, tiszta hófehérben
Alszik szüz Mária mennyei nagy fényben,
Szemeit lehunyja, kezeit kinyújtja,
Gábrriel angyallal beszélget álmában.

Gábrriel arkangyal mondja Máriának;
Te leszel anyja világ váltságának,
Te fogod megszülni, te fogod nevelni,
Kegyes karjaidon a Jézust tartani.

Mária azt mondja Gábrriel angyalnak:
Én leszek az anyja a világ urának,
Alig, hogy születtem, pólyába tétettem,
Már az Isten anyjának lejegyeztettem.

Igy beszélt Mária Gábrriel angyallal,
Éjjeli álmában őrző angyalával,
Nyilik szép orcája, mosolyog a szája,
Kisdedekre maradt az ő mosolygása.

Légy azért hozzám szent szüz irgalommal,
Ki hozzád járulok nagy buzgalommal,
Nem szünlek dicsérni szivemmel, ajkammal,
Oh, csak fordulj hozzám vigszágos arczoddal.

Hozzád folyamodom szegény bünös lélek,
Hiv tisztelőd leszek, a meddig csak élek,
Bizván irgalmadba, veszélytől nem félek,
Oh végy oltalmadba drága szent szüz, kérlek.

Imádd szent szüz értünk isteni fiadat,
Most és ha elérjük majd végső óránkat,
Éreztessed velünk anyai voltodata,
Hogy általad nyerjük mennyben koronánkat.

4. Dallama: Szent Anna, szent Anna...

Oh bünös miért nem aorsz, miért örvendezel,
A keresztfa előtt miért nem könnyezel?
Talán nem tudog, hogy ki szenved érted,
Jézus, Isten fia, a ki szeret téged.

Rettenetes dolog, hiszen te vétkeztél,
Minden gonoszságban jaj, de elmerültél,
Mégis az Ur Jézust ítelték halálra,
Érted feszítették magas keresztfára.

Oh, te gyarló ember szánjad Jézusodat,
Több bünnel meg ne bántsd édes megváltódat,
Könnyes szemmel tekints fel a keresztfára,
Szantséges karjai, nézd, mint ki van tárva.

Szentséges szavait mintha most hallanám,
Hadd öleljelek meg bünös, siess hozzám,
Térj meg édes fiam, hagyd el büneidet,
Add az én szivemnek a te hü szivedet.

Zokog, sir a szivem, szenvedő Jézusom,
Ha fájdalmaidról mélyen gondolkozom,
Én érdemlek hálált, te halsz meg érttem,
Oh, édes Jézusom, bocsáss meg énnekem.

Ily nagy szerelmedet miként háláljam meg,
Sok szenvedéseidet mikép fizessem meg,
Fogadom Jézusom, többé meg nem bántlak,
Szivemből s lelkemből tégedet imádlak,

Szenvedő Jézusom, oh el ne ha gyj engem,
Jaj, mert ha te elhagysz, ugyan hová legyek,
Nagy dicsőségben részeltessed lelkem
Elkárhozik lelkem, örökre elveszek.

Jertek, örvendezzünk ez ékes csillagban,
A váczi hét kápolna drága csillagában,
Mária szép rózsá, Jézusnak szent anyja.
Szelidséggel áldott szűz Mária.

Mint pünkösdirózsá, tagyok két orczája,
Kedves vendégeire, mintha mosolyogna;
Boldog szegényeket, árvát, özvegyket,
Egyaránt fogadja, nem tesz különbséget.

Mária drága neve pünkösdi rózsaszál,
Kérünk, Jézus előtt értünk imádkozzál,
Hogy majd egykor a szentek seregében,
Veled örvendezhessünk a nagy dicsőségben.

Özvegyek és árvák, kik ide jöttetek,
A szűz Mária té bizva tekintsetek,
Ő édes anyátaok, gondot visel rátok,
Összetett kezekkel őt megasztaljátok.

Fáradtságunk díját, oh anyánk, adjad meg,
Halálunknak óráján jójj el, vigasztalj meg,
Szent fiad Jézussal, a szent Háromsággal,
Áldjad határinkat minden áldásokkal.

Isten hozzád anyánk, váczi drága Szűz!
Kérünk, határinkra jó áldást, könyörülj,
Áld meg hű népedet, bűnös gyermekidet,
Mennyországban leljük örömünket.

3.

Zöldelő virágszál, te vagy oh, Mária,
Irgalommal teljes egek királynéja,
Vigadozol mennyben Istennek szent anyja,
Légy Ur Jézus előtt lelkünk pártfogója.

Minden szűzek előtt te kiválasztattál,
Mert anyaságoddal tiszta szűz maradtál,
Égi kegyelmekkel meggazdagítotttál,
Mivel Isten fiát méltó szülni voltál.

Áldott vagy Mária az asszonyok között,
Áldott szent Anna is a te édes szülőd,
Méhed szent gyümölcse áldott minden fölött,
Szent Erzsébet asszony téged így köszöntött.

Te vagy Isten után reménye lelkünknek,
És vigasztalója minden bus sziveknek,
Jézustól kegyelmet nyersz te mindeneknek,
Akik hiven buzgón tégedet tisztelnek.

Rózsafüzér ének

Dallam:Angyaloknak királynéja tiszta szüz..

Jertek hivek köszönteni Máriát,
Szent olvasónk kinyilott szép rózsáját,
Angyali hangon zengjen ajakunk,
Szép mennyországba szálljon fohászuk,
Fogadd el tőlünk kinyilt rózsaszál.

Oh ha tudnánk énekelni oly szépen,
Megkedvelné az Ur Isten mennyekben.
Minden angyalok és a szent karok,
S ezt zengenék égi táborok:
Szent az Isten földön és mennyekben.

A gyönyörű rózdafüzér kezünkben,
Mintha aranyból volna az készülve,
Szivből szeretjük,óla elzengjük,
A szép koszorut,mert most készítjük:
Százszor üdvözlégy szép szüz Mária.

Mennyországi szép liliomszál,Mária,
Ki a bánatos szívet meggyógyítja,
Mert ő a betegek megorvoslója,
Árvák,özvegyek vigasztalója,
Egész világnak ő pártfogója.Amen.

Ima a szüz Anyához

Oh,szeretettől lángodozó,szelidséggel tündöklő,ékességgel illatozó ékes reménységünk,mindnyájunk édes anyja szüz Mária!Ha zenghetem neved,Öröm tölti be kedvemet,mintha őrző angyalom mondaná,zengjük együtt nevedet,Mária,Mária,Mária-Czell csillaga.Mindnyájan,kik hozzád jöttünk,oh,hallgasd meg buzgó imánk;mink-igaz-bünösök vagyunk,ezért jöttünk hozzád e messze földre,hol már régtől tündöklezs és a jó hívő nép ide zarándokol,ugy a szegény,mint a gazdag,ugy az árva,mint az özvegy,csak fogadd el a te hívő népedet Isten szülő anyja Mária.Hoztunk néked virágokat,nefeletsből kötöttünk néked koszorut M.M.M- zell csillaga.itt van látod,kezeinket,ékes siri sziveinket,ábreszti mint jó illatu rózsából font koszorut,mit tartunk a szent olvasót.Reményünk Mária,sietünk hozzád,mint a szomjuhozó szarvas a kutforráshoz,sietünk ,mint a beteg az orvoshoz,mi is betegek,oh lelki betegek vagyunk.Mária,nyerd meg nekünk a bünbánatx~~ix~~ kegyelmét,állandók legyünk a jóban,mind végig ugy legyen.Amen.-

A hasonló hivatalos füzetkiadvány hiányos oldalain ezeket találtuk:

Második ének.Dallama:Gábriel.....

A váczi templom ajtaja megnyilott,
A szép szüz Mária szépen tündöklök ott;
Oh,de nem ibolya a szép szüz Mária,
Mennynek és földnek királyné asszonya.

Az említett egri nyomda az egyházi nyomdabázissá válása után szinte ontotta a Verses Szentírás Kiadóhivatalaként mindazokat a közérdekű nagy és kis kiadványokat, amelyeket hasznosnak talált a néphit erősítése szempontjából. A kötetszerű kiadások mellett a múlt századi istórias-ponyvák mintájára szintén adott ki a hivatal filláres ponyvákat is. A sokféle aprónyomtatvány közül nézzünk meg egyik ilyen füzetek tartalmát és propaganda anyagát. Főleg a búcsús zarándokok és a rózsafüzésrészek igényeit akarták ezekkel a füzetekkel kielégíteni "magasabb szintű kántor-és egyházfi-írók" szövegeivel.

A szent olvasó rózsafüzér királynéjához.

Nyom. és kapható a "Verses Szentírás" Kiadóhivatalában Egerben, valamint minden ima-és énekárusnál. /ára 5 fill.-38.rakt.szám/.

A beszlő oldalon olvasható strófás propaganda így szól:

Keéves keresztény Olvasó!

Azt vettem észre, sőt igen sajnós dolog,
Hogy még nem ismered a Testamentámat,
Mit a Kárpátoctól egész Adriáig,
Népek százezrei igen jól ismerik,
No, de az nem nagy baj, ha még nem ismered,
Mi a Testamentom? - megmondom én néked:
Hogyha ezt a könyvet birtokodba tartod,
Lelki fegyvertárt és házi kincstárt alkot.

A Szent Biblia e könyvnek kutforrása,
A mely felöleli s magába foglalja:
Az ó-és uj-korszak szent történeteit,
A világ-egyetem nagy eseményeit.
Feltárja előtted a jelent és múltat,
Világteremtéstől mutat neked utat,
És megismerteti Jézusnak szent tanát,
Az ő szent törvényét és Testamentomát.

Mely védő vára lesz örökké lelkednek,
Soha erőt nem vesz rajtad a kisértet,
Mert ha ezen könyvet szent ittel olvasod,
S az ott megirtakat bugóan hallgatod,
S megtartod hiven, mit ezek tanítanak,
Meglásd Áldás fogja érni családodat.
Mindezeket átolvasva figyelemmel,
Rájösssz, hogy a Szentírás mily csodákat művel.
Perczig sem fogsz késni, hogy azt megszerezzed,
Hogy házad s családod barátjává tegyed!

/ezek után még néhány prózai "árusító" szándékú mondat következik/

Rózsafüzér ének.

ⓧ Jézus Mária Szent József hálát adunk a teljes szentháromságnak, egy Istennek, hogy itt szemlélhetjük felszentelt képedet, Óh, bár az angyalok harsány nyelvével birhatnánk, hogy ezen hajlékban méltóképpen áldhatnánk és magasztalhatnánk titeket, Óh, szent család, Jézus Mária és Szent József. Kérünk adjatok nekünk oly buzgó érzelmet szivünkbe, értelmünkbe, hogy szeressünk titeket, add ránk áldásodat, Óh Jézus Mária, Szent József, áldd meg mindnyájunkat, akik most e hajlékba összeföttünk, hogy titekdet méltón, tisztelettel adóztassunk, áldd meg szent család a mi családainkat és azokat is, akik ezen az ájtatosságban részt nem vehetnek, mert a körülmények nem engedik. Áldd meg oh szent család, Jézus Mária, Szent József a siránkozó elmaradott árvákat, akiknek már senki vigasztalójuk nincs, sem anyjuk, sem apjuk, gyászbaborult fények hagyunk. Óh, áldd meg szent József a bus özvegyeket, akiknek álettársuk a föld alatt nyugszik, oda van minden boldogságuk, nincsen a számukra öröm, csak kerserű üröm. Áldd meg óh, szent család, királyainkat, főpásztoranikat, lelki atyáinkat, áldd meg az egész kereszténységet, hogy dicsérje és magasztalja drága szent nevedet. Végre áldd meg mindnyájunkat, engedd óh szent család, Jézus Mária és Szent József hogy az életpályánkon tisztelhesünk egykor velünk, a mennyei boldogságban örvendezhessünk, a mennyei koronára érdemesek lehessünk, Engedd, meg, hogy ezt Bevalósuljon, Szűz Mária és Szent József. Amen.

3./

Hram irgalmazz nekünk,
Krisztus kegyelmezz nekünk,
Krisztus hallgass minket.
Mennybéli Atyaisten irgalmazz nekünk,
Szentlélek, Uristen irgalmzz minekünk,
Szent háromság egy Isten irgalmazz minekünk,
Szent József jegyese, Künnyörögj érettünk.
Ki Jézust a Szentlélek által méhedbe fogadtál,
kivel te József betlehembe mentél,
kit te Szent méhedbe fogadtál,
Ki istállóba kegyelemre voltál elszállásolva,
Ki betlehemi istállóba Jézust szülte.

↑ Szállást keres a Szent család.

4./

⊕ Szállást keres a Szent család,
De senki sincs, ki helyet ad.
Nincsen, aki befogadja őt,
aki Égnek, s Földnek ura.

Az idő már későre jár,
A madár is jéskére száll.
Csaka Szent Szűz jár hiába,
Betlehemnek városába.

Legalább ti jó emberek köszöntsétek
a kisdedet,
Házatokra boldogság száll,
ha betér az égi király.

Ne sirj tovább Szűz Mária,
ne menjetek ma máshova.
Szállásunkat mi mogosztjuk,
Kis Jézuskát is fogadjuk.

Imel el hoztam hozzátok,
A szent család képét.

5./

⊕ Beköszöntő Ima.

Ime elhoztam hozzátok a Szent család képét, a Szűz anyát,
mehének áldott gyümölcsével, és Szent Józsefet, a Szűz anyagx
szent jegyesét. Az ő áldásuk tér be e Szent képpel e házba,
remélem, szivesen adtok nekik szállást.

Üdvözlégy Mária honnén van az, hogy az én Uramnak anyja
jön hozzám, szerény hajlékomba, óde boldog vagyok, hogy a Szent
családot, hajlékomban tisztelhetem, és nekik szállást adhatok.

6./

⊗ Könyörgés.

Alázattal és legmélyebb buzgósággal üdvözlünk öj, szent család, Jézus, Mária és Szent József, hálát adunk a teljes szent háromságnak, egy istennek, hogy itt szemlélhetjük felszentelt képedet. Oh, bár az angyalok harsány nyelvvel bírhatnánk, hogy ezen hajlékban méltóképpen áldhatnánk és magasztalhatnánk titeket, oh szent család, Jézus Mária és Szent József. Kérünk, adjatok nekünk oly buzgó érzelmet szivünkbe, értelmünkbe, szeressünk titeket. Add ránk áldásodat, oh Jézus Mária és Szent József. áldd meg mindnyájunkat, akik most e hajlékban összejöttünk, hogy titeket méltón tisztelhesünk. Áldd meg szent család a mi családjainkat, és azokat, azkik ezen ájtatosságban részt nem vehetnek, ámbár szeretneének, de a körülmények nem engedik. Áldd meg oh, szent család Jézus Mária, Szent József a siránkozó elmaradt szegény árvákat, akiknek már senki vigasztalójuk, sem apjuk, sem anyjuk. Gyászban borult fényes csillagjuk. Óhm, áldd meg szent család Jézus Mária és Szent József a bus özvegyeket, akiknek élettársuk a föld alatt nyugszik, oda van minden boldogságuk, nincsen a számukra öröm, csak keserű üröm. Áldd meg oh, szent család kormányzóinkat, fő pásztorainkat, lelki Atyáinkat. áldd meg az egész kereszténységet, hogy dicsérje és magasztalja drága szent nevedet. Végre áldd meg mindnyájunkat, engedd oh szent család, Jézus Mária és Szent József, hogy az léte pályánkon tisztelhesünk, egykor veletek a mennyei boldogsába örvendhesünk, a mennyei koronára érdemesek lehessünk. Engedd meg Urjézus, Jézus Mária, Szent József ugy legyen. Amen.

6./

Litánia a Szent családhoz.

Uram irgalmazz nekünk,
Krisztus kegyelmezz nekünk,
Krisztus hallgass meg minket,
Mennybéli Atyaisten irgalmazz nekünk.
Szentlélek, Uristen
Szentháromság, egy Isten.

Szent József jeg
ese

0 Könyörögj érettünk,
Ki Jézust a Szentlélek által,
méhedbe fogadtál.
Kivel te József betlehembe mentél,
Kit te szent szüz méhedbe fogadtál,
Ki istállóba kegyelemre voltál elszállásolva,
Ki betlehemi istállóba Jézust szülted.

8./

0 Jézus Mária, Szent József,
Isten báránya, ki elveszed a világ bűneit,
Hallgass meg mmket.
Isten báránya, ki elveszed a világ bűneit.
Kegyelmezz nekünk.
Isten báránya, ki elveszed a világ bűneit.
irgalmazz nekünk.
Krisztus hallgass meg mmket.
Uram irgalmazz nekünk.
Krisztus hallgass meg minket.
Uram irgalmazz nekünk.
Uram hallgass meg könyörgésünket,
és a mi kiáltásunk jusson elődbe.
Amen.

9./

④ Óh szentséges szent család,
jöjjetek be mi mellénk,
Vigyétek fel a lelkünket a ragyogó mennyekbe,
Tegyétek a szent háromság elébe.
Hogy angyali karokkal dicsérjünk, imádjuk.
Es titeket óh, szent család színről-szinre
A szent lélekkel reghessünk mindnyájan szép glóriát.

Altalatos a szent család nyerjünk égi koronát,
Dicsőség legyen Atyának, aki minket teremtett,
Dicsőség legyen fiának, ki mi érettünk született,
Dicsőség a szentléleknek, teljes szent háromeágnak,
Tisztelet a Szüz Máriának, József pártiárkának.

Üdvözlégý Jézusnak isteni szive

10./

Atyaistennek benne telt kedve, Jézus szive álddj meg minket,
fogadd magadhoz szivünket. Üdvözlégý Jézusnak ártatlan szive,
a Szüz Máriának édes gyümölcs Jézus szive, Üdvözlégý Jézusnak
irgalmas szive, a választottaknak mennyei kincse.

Jézus, óh Jézusnak szive téged imádunk, kegyelmet és áldást
csak tőled várunk. Óh Jézusnak szive neked könyörgünk,

bűnünk bocsánatját engadd minékünk.

Csodálatos vagy te óh, isteni sziv, Minden koron tőrő, tiszta
szent és hü, te nagy kinokban is meg nem változtál,
ellenségeidnek megbocsájtottál. Te a keresztfán is kitündö-
költél, a megtért latornak irgalms lettél.

Óh Jézus szent szive, üdvözits minket, halálunk óráján üdvözits
minket, Jézus szive álddj meg minket, fogadd magadhoz szivünket.

11./

Jézus szive ének

Jertek ide Urjézusnak szent szive imádói,
Akik szent szive ünnepén összejöttünk imadni,
Jézus isteni szent szive, fáradt lelkünk nyugvó helye,
Én szivemet neked adom, óh szerelmes Jézusom.

Nézzetek csak az oltárra, milyen szépen tün,
Mikor kedves gyermekei tiszta szivből köszöntik.

Jézus isteni szent szive, elfogad ő nagy örömet ugy
szegényt s gazdagot, özvegy, árvát, bánatosat, és egy
árva magzatot.

Jézus isteni szent szive, ne sirjatok ugy vigasztal az a
drága Urjézus, éntudom, hogy sziveteket nagy fájdalom

64.

SA. családja

Oh dicsőséges szent család jöjjetek lenni
Vigyétek fel a lelkünket a ragyogó menyegbe
Tegyétek a Szentháromság elébe
Hogy angyali karokat dicsérjünk, imádjunk
És titeket oh szent család szinről szinre láthasunk.
A szentlélekel zenghessünk mindnyájan szép gloriát
Altalatok a szent család nyerjünk égi koronát

65.

Dicsőség legyen atyának, aki minket teremtett
Dicsőség legyen fiának aki mi érettünk született
Dicsőség legyen a Szent léleknek teljes szent háromságnak
Tisztelet a szüz Máriának József pátriálkának.

66.

Adjon Isten jó éjszakát
Küldj hozzánk őrangyalát
Terjesze ránk szent áldását
Köszöntsük a szüz Máriát.

Köszöntsük a szüz Máriát
Vele együtt a szent fiát
Jézus Mária szent neve
Legyenek velünk örömünkre.

Ime eltűnt a fényes nap,
Felkel e még.
nekünk holnap?
Mig számadásom nem egész

Nem vagyok még az utra kész

Ime sötétbe maradok jöjtek élő
csillagok. Ragyogjatok élő tüzek
Dicsőült menyei szentek

Te is őrző szent angyalom
Dalold tovább csöndes dalom
Mig a testem nyagasztalom
Légy mellettem oltalmazó.

/Ad vissza ha leirtad, mert nagy kincs ez./

67.

At a későbbi

⊕ Dicsértésék Jézus Krisztus
Szállást keres a szent család
De senki sincs ki befogadja
~~Itt~~ az ég, föld urátt.

Az idő már későre jár,
a madár a fészkére száll,
csak a szent szüz jár hiába
Betlehemnek városába.

Legalább ti jó emberek,
Köszöntsétek a kis dedet házatokba
Boldogság szól ha betér az égi király.

/Házbeliek/ Ne sirj tovább szüz Mária ne menjetek
ma máshova, szállásunkat mi megosztjuk
kis Jézuskát befogadjuk.

68.

Sz. család ter. imája

Ⓞ Beköszöntő ima

Ime elhoztam hozzátok a szent család képét, a szüz anyát méhének áldott gyümölcsével az Ur Jézussal, és a szüz anya szent jegyesét szent Józsefet, Az ő áldásuk térbe e szent képel e házba. remélyem, szivesen attok nekik szállást. Üdvözlégy Mária, és átadja, honéd van az, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám, Szerény hajlékomba tisztelhetem és nekik szállást adhatok. /Könyörgés/

Alázatal és legméljebb buzgosággal Üdvözülünk oh szent család, Jézus Mária szent József hálát adunk a teljes szentháromságnak egy Istennek, hogy itt szemlélhetjük felszentelt képedet, Oh bár a angyalok harsán nyelvével birhatnánk, hogy ezen hajlékban méltóképen áldhatnánk és magasztalhatnánk titeket, oh szent család, Jézus, Mária és szent József. Kérünk adjatok nekünk oly buzgó érzelmet szivünkben értelmünkbe, hogy szeresünk titeket ad ránk áldásodat kis Jézus Mária szent József, áld meg mindanyunkat, akik most e hajlékba összejöttünk, hogy titeket méltán tisztelhesünk, áld meg szent család ami családjainkat, és azokat is akik ezen az ajta-

Q tosságban részt nem vehetnek, mert a körülmények nem engedik. Áld meg oh szent család Jézus Mária szent József a siránkozó elmaradot szegény árvákat, akiknek már senki vigasztalójuk nics sem anyjuk sem apjuk gyászba borult fényes napjuk. Oh áld meg szent család Jézus ...Mária szent József a bus özvegyeket kiknek élettársuk a föld alatt nyugszik. Oda van minden boldogságuk, nincsen a számukra öröm, csak keserü üröm. Áld meg o szent család kiválainkat, főpásztorainkat lelki atyáinkat áld meg az egész kereszténységet, hogy dicsérje és magasztaljadrága szent nevedet. Végre áld meg mindnyájunkat, enged oh szent család Jézus Mária és szent József, hogy az élet pályámon tisztelhessünk egykor veletek a Menyei boldogságban örvendezhesünk a menyei harangszóra érdemesek lehetünk. Enged meg Ur Jézus Máriám és szent József ámen.

69.

Litánia a szent családról

Uram irgalmaz nekünk

Krisztus kegyelmez nekünk

Krisztus halgas meg minket

Krisztus halgas minket

Menybéli atya Isten irgalmaz nekünk

Részlet a Passióból Zicsen

A mi Urunk Jézus Krisztus kinszenveése,
Szent Máté evangélistának írása szerint,
Az időben mondá Jézus az ő tanítványinak,
Tudjátok, hogy hét nap múlva husvét leszén,
És az emberfia elárultatik, hogy megfeszíttessék,
Akkor egybegyűlnek a papi fejedelmek és a nép
vénei a főpap udvarába, aki Kaifásnak nevezett
Ústen szólnak, hogy Jézust csellel
megfojják és megöljék.

Mondák azonban: ne az ünnepnapon!

Ne hogy lázadás támadjon a nép között!

Mikor pedig Jézus Bethániában vala a bélpoklos
Simon házában, hozzájárulván egy asszony alabástrom
ezüstben, drága kenettel, melyet az asztanál ülőnek
fejére önte.

Látván ezt a tanítványok, bosszankodvának, mondván,

Mire való e pazarlás?

Mert drágán el lehetett volna ezt adni,

És az árát a szegényeknek adni!

Észrevevén ezt, pedig Jézus mondá nekik,

Mit bántjátok ez asszonyt, hiszen jó dolgot cselekedett velem.

Mert mindenkor vannak veletek szegények, de én nem mindig
vagyok nálatok.

Ő meg testemre öntvén a kenetet felemlésemre cselekedte.

Bizony mondom nektek, ahol csak hirdetni fogják ezt az
evangéliomot az egész világon, azt is majd elmondják, amit
ez cselekedett az ő emlékezetére.

Akkor elméne egy a tizenkettő közül, kinek neve volt Iskaróti
Júdás, papi fejedelmekhez és mondá nekik: mit akartok nemem
adni és én őt kezetekbe adom?

V. Árvák, özvegyek éneke

VI. Szent levelek + apokrif imák ponyván

VII. Szent család-járás, szállásberelés

VIII. Szentek

1. Szent Anna

5. Szent József

2. Szent Mária

6. Bűnbánó Muzdolna

3. Szent Antal

7. ~~Egyéb~~ Szent Erzsébet

4. Szent Vendel

8. Nepomuki Szent János

9. Egyéb szentek

IX. Csodák, belegendák

X. Bolygó zsidó

XI. Természeti csapások

XII. Koldus, históriás ének

XIII. Katechizis énekek

XIV. Szentháromság

XV. Jézus

1. Születése

2. Gyermekkora

3. Szenvedése

4. Húsvét

5. Szent kereszt

6. Jézus síve

7. Oktávai szentség

I. Mária ünnepek

1. Fogantatás
2. Eljegyzés, menyegző
3. Gyertyaszentelő
4. Angyali üdvözlés (gyümölcsoltó)
5. Szent Boldogasszony
6. Nagyboldogasszony (halál, mennybemenetel)
7. Kisboldogasszony
8. Mária szent neve

II. Mária-kultusz

1. Bücsűdró
2. Dicsőítő, könyörgő
3. Májusi ének
4. Sebombati é.
5. Rózsafüzér (társulati) + skapuláre
6. Mária gyűnjé
7. Lourdes-i szűz Mária tisztelgete
8. Mária fájdalmai (+ siralmak)

III. Halottas ének

IV. Alkalmi ének (reggeli, esti, vasárnapi, ünnepek idején, háború)

Azok pedig rendelének neki harminc ezüst pénzt.

És attól fogva alkalmat keres, hogy elárulja.

A kovásztalanok elő napján pedig Jézushoz járulának a tanítványok,
mondván, hol akarsz, hogy elkészítsük néked a húsvétet?

Jézus pedig mondá: menjétek a városba egy bizonyos emberhez,
mondjátok neki, a Mester üzeni; az én időm közel vagyok, nálad
tatom a húsvéti vacsorát tanítványaimmal együtt.

Zics, Huszár Mihály 47 éves

(Példatári anyaghoz)

A szentcsaládjárás lényegét illetően hasonló volt falvanként, de mégis azt tapasztaltuk, hogy ennek a "magán-liturgiának" mondható szentcsaládtiszteletnek a lefolyása, egyes részletei sok apró eltérést mutatnak. Ez kis közösségi ájtatossági alkalom annyi szint mutat, ahány falu. A hivatalos klérus-kiadványok anyagát éppúgy megleljük e szokásban, mint a népi, félnépi eredetű énekeket. Találunk olyan szokást, ahol a kezdő éneket már kint, vagy a konyhában elkezdték, de előfordult, hogy ez a "készin", vagy asztalon előkészített oltárnál történt; helyenként maga a kegytárgy valóságos szoborkompozíció volt, más helyen pedig szentképek formájában csinálták az oltárt, régebben fehér szőttes abrosszal leterítve / később damaszt-terítővel / pl. Gamáson /, s erre még kisebb fehérhimzésű terítő került, hogy az ünnepélyesség és szépség jobban érvényesüljön. - Olyan esettel is találkoztunk, hogy a beköszöntő néha ének, máskor néhány soros próza volt, amire a háziak válaszoltak a már ^{előbb} közölt szövegek szerint. Az egész esemény lefolyásában is voltak némi eltérések még abban ^{az} esetben is, ha a szokás anyaga azonos volt, vagyis azonosak voltak az énekek, imák, olvasó stb. Rendszerint az volt az általános, hogy egy-egy ének között elhangzottak az imák, / mindenki mondta, vagy a vezető asszony; apokrif ima nem szerepelt sohasem /. Utána ismét énekeltek, majd elmondták a Szent József litániáját, amihez csatlakozott többnyire a témához illő szentcsalád-énekek számtalan változata; s ezt követte a rózsafüzét 5 tizedének elmondása; ismét ének és rövidebb ima után sokféle énektípus következett, míg a végbúcsú-énekekkel és hálaadással fejeződött be a szertartás. - Az is gyakori jelenség volt helyenként, hogy a hivatalos és népi énekek immár hagyománnyá vált rendjébe bekerültek az adventi énekek, karácsonyi énekek stb. - Szinte lehetetlen részleteznünk a szokás mindegyikének elemeit. Előfordult több faluban, hogy egy szentcsaládjáró tisztelet másfél-két óráig is eltartott. A szövegek és énekek anyagából adunk néhányat közre, melyek között találunk kevésbé ismert formákat is.

Beköszöntő ima/részlet/

Jézus, Mária, József, ó, Szentcsalád méj alázattal leborulunk előtted méltatlan voltunk tejjes tudatában; mindnyájunkat kegyes oltalmadba hejezzük. Töredelmes szívvvel megkérlelünk mind a saját, mind a mások büneiért, ó, Szentcsalád; légy a mi örökös pártfogónk, védd meg minket a büntől és minden bajtól, hogy békességben és nyugalomban szolgáljunk Istennek.

Szentséges szüz, Isten anyja Mária! Jézus Krisztus értettünk ontott vérére kérünk és könyörgünk hozzád, ó, jóságos anyánk, fogadj minket hiveid sorába és örökös szolgálódnak.... Emlékezzél meg rólunk és ne hagyj minket halálunk óráján. Ámen.

Ó, Szent József, a Szentcsalád Isten választotta gondviselője, neked jutott az a szerencse, hogy a világ megváltóját, Jézus Krisztust karodon hordoztad, szivedhez szoritottad... Kérd az Istent, hogy adja meg nekünk, hogy követhessük istenes életedet... Légy velünk halálunk óráján. Édes Jézus! gyermeki alázattal kérünk, hogy szereteted erejével... a mi szívünket is vonzd magadhoz, hogy veled a legbensőbben egyesülhessünk... ha tégedet birunk, ó, jóságos Jézus, jőjjön el a te országod. Ámen

Mint a fentiekből is kitűnt, a Szentcsalád minden tagjához fohászkodtak. E népi liturgia szerepét, jelentőségét szinte felesleges hangsúlyoznunk: a karácsony, a Jézus-várás élménye, a szeretet ünnepének jegyében történt az egész házi ünnepség, mintegy előkészület a karácsony ünnepének lelki-érzelmi áhítatos várására.

A főszövegek között már leírt ~~szövegeink~~ ^{énekeink} néhány kontaminációs változatát és egyéb énekeket olvashatjuk az alábbiakban.

Szent János apostol szép kegyes áldása,

Szájjon alá ezen tisztességes házra.

Nyerjen egykor mennyben örök boldogságot.

Amijér e szentképnek ő szállást adott.

Az Ur Jézus krisztus drága szent keresztje

Legyen ezen háznak teteje, födele,
A három vasszöge ajtaja, kilincse,
Hogy a gonosz sátán meg ne kísérthesse.

Az Ur Jézus Krisztus töviskoronája
Legyen ezen háznak ajtajának zárja,
Négy evangélista álljon négy sarkára,
Legyen az őrzője a szép szüz Mária.

Tehát eki ezen házba akar jönni,
Jól meggondulja hogy köll ide belépni,
Dicsértessék Jézus! így köszönt az ember,
Száz napi bucsút nyer, mindörökkön, ámmen.

Évregladi Andrius Javomé 1898

Nektek zengjenek dél, nyugat, kelet:

Jézus, Mária, József.

Tündöklő napom, két szép csillagom....stb.

Éltem, mindenem nektek szentelem...

Szívemet hozom, ezet feláldozom....

Lelkem egyedül értetek hevül...

Szívem öröme, lelkem szerelme...

Legyen jelszavam, legszentebb javam...

Búban vigaszom, jajban támaszom...

Méznél édesebb, drága szent nevetek...

Gyöngynél ékeesebb, napnál fényesebb...

Kérlek szüntelen, legyetek velem....

Mig keblem lobog, el ne hagyjatok...

Hogyha busujok, rátok gondolok...

Ha jót élvezek, hálát rebegek...

Legyen egykoron ez végsőhajom...

Mennyben koronát te adj szent család:

Jézus, Mária, József!

Mint már előző fejtegetéseinkből is kitetszett, a szentcsaládi tiszteletadásokor egyéb alkalmi énekek is szerepeltek, pl. a rózsafüzétársulati énekek, szentolvasó énekek stb., amelyek mind arra szolgáltak, hogy a Szentcsalád oltalmába ajánlják magukat a hívek. Ilyenek többek között az alábbiak is:

Dicsértessél tőlünk Mária szüz anyánk,
Fénylő trónusodról nézz örömmel reánk,
Eljöttünk tégedet tisztelni, áldani,
Anyai szivedért neked hálát adni.

Sok keserű jaj-baj óltünk napját nyomja,
Fájós szívvel, kérünk, figyelj szavainkra,
Sir az özvegy, árva, panaszra nyíl szája,
Mert nincs te kívüléd ki őtet megszanja,
Ó, te fénylő anya, illatozó rózsá.

Szánalommal néz le a sok szomorúra,
Szárítsd föl könnyeit, aki téged megkér,
A te szent fiadnál nyughelyet készítsél,
Jőjjetek hát ide árvák és özvegyek.

Oh, ti nagy bünösök, Máriát kérjétek,
Anyai szavával ő ezt bizonyítja,
Jőjj hozzám szenvedő, nem vagyok mostoha,
Nagy fájdalmainkban legyél vigasztalónk,
Kegyes szüz Mária mennyei szószólónk,
Ujul szívünk, lelkünk, ha képedre nézünk,
Kedves édesanyánk, ne hagyj keseregnünk,
Siettünk Szüzanyánk szent képed elejbe,
Könnyeket hullattunk szüz lábad fejére,
Megmossuk lábadat keserű könnyekkel,
Meg is törölgetjük hajunk fürtjeivel,
Szállják szent szivedre fájós sóhajításunk,
Égi édesanyánk, buzgó imádságunk. Amen.

Oh, Mária, édesanya,
Vagy te minden hiveknek,
S egyedüli orvoslója Vagy te a bűnösöknek,
Jőjj el, jőjj el hozzánk,
Jőjj el kegyes anyánk,
Áldásodat add reánk!

Oh, Mária, Jézus anyja!
Örvendj nagy dicsőségben,
Mert tétettél, emeltettél
Méltóságos felségbe....stb
Nézd kegyesen e hiveket,
Kik dicsérnek tégedet,
Koszorudon, olvasódon
Emlegetik nevedet....

Oh, Mária, olvasódon
Szent fiadat imádjuk,
S dicsőséged, szüzességed
Kegyes anya csodáljuk....

Kik készítnek, ékesítnek
Számodra virágokat,
A te rózsakoszorúdra
Tűznek imádságokat...

Ennek titka és szép módja,
Tőled szép szüz, származott,
S mint fölséges, s dicsőséges
Eszköz nekünk adatott...

Gerjeszd szívünket hozzája,
Szentséges szüz Mária,
Szent olvasó királynéja,
Nemzetünk szószólója...
És most kérünk, esedezünk,
Oh, szentséges Szüzanya,
Légy megtérésünknek útján
Gyarlóságunk gyámola!
Jőjj el, jőjj el hozzánk,
Jőjj el kegyes anyánk,
Áldásodat add reánk!